

EDINOST

Glasilò slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edincih je moč.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnina, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zenta 3«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« Nuova tipografija; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Položaj Avstrije na zunaj in znotraj.

(Konec.)

Rekli smo uže, da le dobro urejena in v notranjem miru Avstrija more imponirati na zunaj in da le take države prijateljstva bodo rade iskale druge države. Na vsak način pa si ne mislimo, da je Avstriji koristno ono prijateljstvo, katero nam kaže Bismark in za katero se trudijo posebno ustavoverci, ki ne želé nič drugega, nego popolnoma odvisnost Avstrije od Nemčije. Avstrija ne sme sploh dopuščati, da bi ustavoverci kedaj še strašili z Bismarkom; ona mora biti popolnoma prosta v svojem postopanju na zunaj. To prosto postopanje pa se bo krepilo toliko bolj, kolikor bolj bo napredovala notranja uredba države. Da pa ta napreduje, temu se imamo zopet zahvaliti ministerstvu Taaffejevemu, katero je pred vsem začelo vredovati razmere mej avstrijskimi narodi ter dejansko izvrševati § XIX. temeljnih zakonov. Akoprem pa Slovani, posebno mi Slovenci, le polagoma dosegamo svoje pravice; vendar vidimo, da si ministerstvo prizadeva uvesti v Avstriji enakopravnost in zaničuje politično sleparstvo ustavovercev; uže to nas je sprijaznilo se sedanjo vlado ter nas sposobilo za ustrajno delo in celo za večje žrtve za Avstrijo. Slovan denes more vsaj dihati v Avstriji, in ako je bil pod tiransko vlado še vedno zvest državlján, navdaje ga državna misel s toliko večjim navdušenjem, kolikor bolj se prepričuje, da mu je vlada pravična in da pod njo more razvijati v Avstriji svojo narodnost in posluževati se svojih pravic, bodisi narodnih, bodisi obče državljanjskih. A ne le to, pod Taaffejevim ministerstvom je Avstrija nastopila tudi pot boljšega gospodarstva, kar je posebno važno za vse državljane, posebno pa za delalce ali takozvane produktivne stanovce, vzlasti pa za kmeta.

Prepričali smo se, da se je to ministerstvo v narodno-gospodarskem obziru poprijelo zdravih nazorov, to je politike varstva domačega dela; kar pa zadeva notranje gospodarske politike, prizadeva si vlada, omejiti prevladanje kapitala in varovati malo obrtnijo, kar nam dokazuje prav zdaj v drž. zboru obravnana nova obrtnijska postava, katera utegne biti sklenena uže pred prazniki. V strogo državno-finančnem obziru pa se vidi, da si sedanja vlada krepko prizadeva, da odpravi primanjkljaj in ustanovi enakost težje mej državnimi dohodki in troški. Na tem potu je to ministerstvo dalje prišlo, nego vsa druga njemu predhodna ministerstva, kajti razvidno je uže iz proračuna, za leto 1883, katerega je v začetku tega meseca vlada predložila drž. zboru, da se je državni primanjkljaj zelo zmanjšal mimo poprejšnjih let, vsled česar se moremo nadejati, da proračun za leto 1884 ne bode kazal več nobenega primanjkljaja, kar bi se moglo v Avstrijo slaviti s posebno spominsko slavnostjo. A kar nas Slovence še posebno veseli, to je prizadevanje vlade, da podpre kmetijski stan, da mu olajša prevelika bremena, in da vredi z boljšimi zakoni njega gospodarske in pravne razmere; — kakor se namreč sliši, izdelana je uže postava, katera ima vzeti kmetijski stan pod posebno državno varstvo ter mu nakloniti vsa ona sredstva, ki utegnejo odstraniti nevarnost propada tega stanu. Še več drugih dobrih postav ima vlada v delu, kar vse spričuje nje dobro voljo, da Avstrijo resnično povzdigne in da se v naši državi vresniči gaslo: »Justitia regnorum fundamentum«. Ako torej primerjamo sedanje državno gospodarstvo s poprejšnjim ustavoverskim, moramo sklepati, da koterija, katera je poprej vlada Avstrijo, bila je pač velika in razumna glede skrankarskega gospodarstva in samoprindnosti, a čisto mala glede gospodarskih nazorov, še manjša pa glede pravega patriotizma. — Dosedanji uspehi Taaffejeve vlade so uže toliko, da se je to ministerstvo do dobrega vtrdilo in da se ni bati za zdaj ni domačih ni vnanjih neopravičenih vetrov, kateri bi mogli z uspehom majati in obmajati nje stališče. A da tako trdno stoji, zahvaliti se ima sedanja vlada v precej vrsti Slovanom, kakor smo to uže poudarjali.

Ta podpora pa nalaga ministerstvu tudi dolžnosti do Slovanov.

Slovani se vendar ne morejo še zadovoljiti z drobnicami, katere so dozdej prejeli, in ako oni popolnoma zaupajo sedanji vladi, uzrok je temu iskati v prepričanju Slovanov, da bode ministerstvo besedo držalo gledé na zagotovilo, da izvede popolno enakopravnost v Avstriji, in pa v poznanju velikih težav, katere delajo vladi ustanoverci in drugi manj vidljivi

činitelji avstrijske politike. Mi sami smo prepričani da denes bi bilo še nevarno, in bi sedanjo vlado spravilo v velike zadrege, ako bi Slovani zahtevali, da se nakrat izvrši popolna enakopravnost v Avstriji. A ta odmor mora biti le začasen, more le služiti v utrditev pozicije. A uže mej tem odmorom bi se lahko kaj več storilo, posebno na Slovenskem gledé vpeljave narodnega jezika v šole in urade, in pogrešamo posebno pri enakih okoliščinah povsod enacega postopanja. A glavna naloga sedanje vlade in parlamenta bi morala biti, da se pred vsem popravi ona v nebo vpljoča krivica, ki se zove Schmerlingov volilni red. V tem obziru je res ministerstvo uže storilo en korak, da je namreč raztegnolo volilno pravico tudi na one, ki plačujejo samo 5 gld. davka, a kakor smo uže enkrat poudarjali, to je le začetek volilne reforme, treba je še dosti dela in preuredbe, predno se bode moglo reči, da imamo volilni red, kakoršnega zahteva pravica in enakopravnost. Od pravičnega volilnega reda pa je gotovo največ odvisno, da se v Avstriji enkrat vdomači prava enakopravnost, brez katere v Avstriji ne more biti pravega mirnega napredka. A kadar bode to urejeno, potem se bode moralo misliti tudi na boljše in ceneje upravo, katera pa se doseže le po večji avtonomiji, ta pa zopet le po združenju večih kronovin v eno samo in vpeljavi takozvanih deželnih grup, kakor je to na programu vseh avstrijskih federalistov in kar je nas Slovencev prva zahteva, a posebno v državnem interesu je osnova grupe južnih dežel, kakor smo mi to uže pred 4 meseci poudarjali, ker le na ta način more Avstrija trajno utrditi svoje južne meje.

Dela in boja torej še dosti čaka našo vlado in federalistično večino našega drž. zbora, a s posteno krepko voljo more premagati še večje težave. To pa se more priznati, da pod sedanjo vlado se je v Avstriji mnogo zboljšalo in da sploh zdaj vendar vse bolj napreduje, nego poprej, da se sploh, sicer počasi, a vendar le vedno obrača na boljše. Pri vsem tem, da smo mi Slovenci še prav malo dosegli, ne moremo pa kratiti zaslug Taaffejevemu ministerstvu in ne moremo tajiti, da se ono ne trudi za zboljšanje političnega in gmetnega stanja države. Mi Slovenci mu sploh hodimo naproti z vsem zaupanjem in želimo, da se mu posreči izvesti stavljeni si nalogo. Ako se mu pa to posreči in postane Avstrija doma močna in srečna, ne bode trebalo našim diplomatom poslušati Bismarkovega oraklja, oni si temveč pridržé prosto roko za vsako zunanjo akcijo, katera pa, ker se Avstrija mora doma naslanjati v prvej vrsti na Slovanstvo, tudi na zunaj ne more biti protivna Slovanstvu in še posebno za to ne, ker Avstrija gravitira na slovenski jug.

Konstatujemo torej z veseljem, da se je notranji položaj Avstrije zadnjega časa mnogo zboljšal, a prav zato upamo, da se tudi naši zunanji odnošaji zboljšajo ter da se bodo razvijali naravno in harmonično in ne po želji in volji šovinistov. To je naše menenje, ki gotovo izvira iz pravega avstrijskega čustva.

»Cittadino«.

(Dalje.)

L' Apostata triestino, che va imbrattando nelle sue effemeridiche colonne gli Sloveni dell'agro tergestino — ma essendo conscio il pecorone della massima che suona »per disperdere il temuto gregge conviene« in primis »battere il pastore« — a priori l'ebbe fissa coi sacerdoti di campagna ed altri personaggi, i quali sono convinti d'essere Slavi — ora però tastando, quest'essere maligno, logicamente il terreno, ruzzolando da scoglio in scoglio come l'arabbiato torrentello far' suole, sofferinosi innanzi la roccia, che gli contrasta il passo.

Egli in quest'ultimi giorni incominciò colle sue peregrine orazioni a rompere le scatole ai poveri maestri o docenti di campagna, i quali — lo confessiamo noi — sono veri agnellini d'un pastore —! Anzi di loro si potrebbe con tutta ragion dire, quello che dice il divino autore, il vate della poesia italiana nella similitudine delle pecorelle, che escon dal chiuso:

Come le pecorelle escono dal chiuso
Ad una, a due, a tre, e l'altre stanno
Timidette atterrando l'occhio e l'muso;
E ciò che fa la prima, e l'altre fanno,
Addossandosi a lei s'ella s'arresta,
Semplici e quete, e lo l'impereché non sanno!

Da questi esseri, da queste vittime spodestate, da questi figli della nostra nazione diseredati — parebbe

impossibile — tuttavia ci sono ancora del galantuomini in questo mondo?! — che da loro avrebbero coraggio d'esigere mari e monti.

Dallo scriba imparziale del Cittadino, ignorantissimo delle pedagogiche discipline, come ei solo ci diede a capire — i docenti di città vengono innalzati al settimo cielo per sapere e censo (forse v'è pure qualche differenza) — contrariamente questi del territorio abbassati al tartaro per la loro ignoranza e per le loro magagne.

Eppure questi come quelli hanno le loro brave qualifiche.

Ammettiamo anche, che qualcuno di costoro non corrisponda alle esigenze della moderna scuola popolare — non è però colpa sua — bensì del professore, della commissione esaminatrice, che lo qualificarono, che lo abilitarono ed un po' anche del magistrato, che lo nominò a fungere.

Segno evidente che il nostro Civico lavora senza lume, — eppure si sa che nell'oscurità non ci si vede minimamente; — e, se vi si vede qualche cosa, si può prendere spesse fiate il barlume d'una lucciola per una buona e bella lanterna!

Giacchè parliamo dell'ignoranza di qualche maestro di campagna, ci è lecito d'indagare in che guasta sua consista — forse nel non conoscere bene la lingua italiana?

Ohibò messere!

L'ignoranza di qualche maestro di campagna consiste nel non conoscere per benino la lingua e non il dialetto — eh, pecorone d'uno scriba! tienti bene a memoria questo sostantivo la lingua nazionale del nostro territorio — che non è il dolce sì, come tu cantando vai! — bensì la modesta lingua slovena; però tu devi sapere che questa lingua è sorella di quella, che suona dal Baltico al Pacifico, dal Bianco al Nero!

Un po' di filologia sta bene — specialmente in ciò che riguarda la lingua slovena.

Kolikor italljanščine potrebujo naši gg. učitelji iz okolice, hodi si svest gospodine odvetnik zgubljenih pravd Č! da toliko jo uže umejo. Kar pa se tiče slovenščine, to je za nas kaj drugega.

Kakor smo čitali poslednje dni v »Edin.«, nahajajo se nekoli gg. učitelji, ki niti ne vedo najpotrebnejih, poglavitnejih pravil male slov. slovnice. Vsakdo pripozva, toliko bolje bi moral naš magistrat »o chi per esso,« da je slovnica jezika, v katerem je pozvan podučevati — učitelju to, kar ribi voda.

Tudi takih se nahaja, ki niti svojega imena slovenski ne znajo podpisati; ne poznajo rabe slovenskih pismenk niti njih posebnosti. N. pr. nebn. »č« in sladki »c« obrazujejo z dvema gut. »gg.«! Orribile, ma vero.

So i taki, ki radi pomanjkajna, neznanja slov. izrazov rabijo pri priliki apokrifnih poizrazovanj. Na pr. kakor se je čitalo v nekdanjej »Soči« o nekem učitelju iz trž. okolice, da pri razlaganju nekojega sestavka je vprašal otroke: »Povejte mi, kaj dela osel?« Ker mu nobeden »všečega odgovora ni dal« bi dejal g. — ki, reče jim: »Drugipot recite mi, da osel pojel!«

Drugi podučujejo v okolici, a niti besede slovenske ne znajo. Ostalo učiteljstvo — pa je jako razumno, ki more delati čast, — ne le okolici, temuč vsakej mestnej šoli.

Ce vse učiteljstvo tržaške okolice razdelimo na 10 delov, dobimo skoro 1/10 takih, ki se smejo ponášati temeljitim znanjem na tem polju vede — gledé pa znanja jezikov, vsi ti govoré tri jezike prav dobro. V Trstu je treba iskati z Dijogenovo lučjo takih, ki bi govorili i pisali prav dobro dva jezika; to je, nemški i laški; dobre 1/10 mestnih učiteljev pa govori i piše le svoj jezik, t. j. laški.

»Cittadinov« »imparziale«, kakor se iz rečenega lahko prepriča učiteljstvo naše okolice, kar se tiče znanja jezikov, mnogo je na holjem od mestnega. »Il corso di perfezionamento nella lingua italiana«, ne potrebuje ga naše učiteljstvo — pač pa, ako bi hotel g. »Imparziale« pravičen biti i slovenskemu jeziku, krvavo bi potrebovali 3 ali 4 gg. učitelji iz okolice »Il corso di perfezionamento nella lingua slovena«.

V narodnem jeziku okolice naj bodo večji, v jeziku, v kojem so pozvani zarod podučevati, naj se temeljito izure, da ga bodo vsaj malo bolje govorili od navadnih kuharic!

Naroden jezik pa (»la lingua nazionale« »Cittadinov«) se imenuje oni jezik, kojega narod rabi v vsakdanjem življenju. V takem jeziku se tudi pridiga v cerkvi i deca podučuje v šoli. Mej seboj rabijo naši okoličani slovenski jezik — njim se v cerkvah pridiga po slovenski, i prav v tem jeziku se njim deca

počinje v solah — domača društva nahajajoča se v okolici in predmestjih uredujejo v slovenskem jeziku — ker se vse vrši v tem jeziku, mi solimo g. C.!? da je ta jezik *narodni jezik trž. okolice*; a ne vlaški »come tu erroneamente afferma».

Da je pa to istina, nam priznavajo celo Nemci, ki gotovo niso Bog vedi kakih prijatelji Slovanom, oni pišejo v svojih knjigah, časopisih itd. »Die Triester Umgehung ist von *Slovenen* bewohnt».

Ker je pa jezik dobil ime po narodu, ki ga govori, tedaj se *slovenski* govori po Slovenih, — kakor italijanski po Italijanih itd. Oni jezik pa, ki je tudi potreben — a ne »in prima linea« našej okolici — tudi tega jezika se učé po okoliških šolah. Z učenjem vlaškega jezika se pričinja uže v II. raz. naših šol do III. raz., višjih razredov pa v okolici ni.

To se ve, da se z učenjem tega jezika, po 2. uri na teden v vsakem razredu, drugim bolj potrebnim predmetom mora se slovo dati, ali pa se jih le površno učiti — kakor se v resnici tudi godi.

Je-li potreba, da se uči vlaščina po naših učilnicah?

(Konec prihodnjšč.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Cesar je 12. t. m. sprejel *tirolskega deželnega zbornega deputacija*, katera se mu je zahvalila za dobroto, katere je storil po povodnji požarovanim. Cesar je deputaciji odgovoril: »Jaz pri tej priliki izrekam vno- vič svoje globoko sočutje meni tako dragej deželi, katero je zadela tolika nesreča. Moje srce je v resnici krvavelo pri vestih o nesreči s Tirolskega. Kar sem mogel sam storiti, to sem rad storil. Veseli me, da se je to v deželi pripoznalo. Kar zadeva državne pomoči, o tem sem dal uže ukaze mojej vladi, naj vse stori, kar je mogoče gledé denarstvenih razmer.» Cesar je še pristavil: Deželni zbor je prav marljivo i naglo delal ter izrekel, da ga veseli, ker se je dajala pohvala vojakom, ki so ob povodnji pomagali; vojaki so se res izvrstno vedli. Nazadnje je cesar govoril še z vsakim poslancem posebe.

V *seji poslanske zbornice* 12. t. m. je bila najprej na vrsti predloga zastran nabora novincev za leto 1883, ter se je izročila brambenemu odseku v poročilo. — Potem se je nadaljevala specialna debata o obrtniškem zakonu, o posebno važnih in zanimivih rečeh se v tej seji ni govorilo. — Nazadnje sta Schönerer in *Fürnkranz* interpelirala vlado kaj je storila zoper širjenje *trine uš.* Ta dva poslanca menda hočeta ljudstvu pesek v oči metati, ker se nju dela z interpelacijami celo nič ne ujemajo.

V *seji* 13. t. m. je naznanil trgovinski minister, da prosi mejnarodna *električna razstava*, ki bo de prihodnje leto, naj se k malu sklene o zakonskih načrtih zastran začasnega varstva privilegij, da se to more naznaniti zunanjim razstaviteljem. — Potem so se brez ugovora sprejeli zakonski načrti gledé *izjemnih sodnij na Dalmatinskem in olajšav lokalnih železnic*.

Potem se je nadaljeval razgovor o *obrotniškem zakonu* in rešilo se je 19 prvih paragrafov. — O tem zakonu bomo o svojem času obširno govorili.

V *seji* 14. t. m. je predložil budgetni odbor poročilo o vladnem predlogu zastran povišanja kredita za *avstrijsko železnico*. Potem se je brez ugovora sprejel zakonski načrt zastran predugačenja *volilnega reda* v državni zbor v galiških kmetskih občinah.

Nato se je zopet nadaljevala debata o *obrotnem zakonu*.

Gospoška zbornica se je 14. t. m. odprla. Načelnik se gorko spominja umrlega uda grofa *Krasicki*. Grof *Sternberg*, kakor dedni ud, pokliče se v gospoško zbornico. Novimenovani ud, levovski armenski vrhovni škof *Izakovič* priseže. *Arnešt* odloži svoj mandat kakor ud šolske komisije. Ministerski načelnik grof *Taaffe* poroča o *poškodbah na Tirolskem in Koroškem* vsled povodnji ter pristavi, kaj se je v tej bedi storilo in kake zakonske predloge se vslep tega zbornici predlože. Na predlog grofa *Falkenhayn* se predloge takoj izročé budgetnemu odseku. Potem se prične prvo branje ukaza gledé ustavljenja porotnih sodnij v kotorskem sodniškem okrožji ter se odkáže sodniške komisiji. Zakon, da sme vlada davke pobirati v prvih treh mesecih leta 1883, sprejme se soglasno v drugem in tretjem branju.

V *juridično komisijo* je bil grof *Belcredi* z 54 glasovi protj 21 izvoljen.

V *poslanskej zbornici* gre glas, da se razpusti češki deželni zbor. To je zelo verjetno, pa tudi potrebno, in kranjski deželni zbor? Njegova doba je minola, ali se k malu razpišejo nove volitve? Mislimo, da je zdaj čas za to.

Poročili smo ob svojem času, da dunajske mestne gosposke *Čehom* še ene *ljudske šole* na Dunaji niso hotele dovoliti, da je pa naučno ministerstvo tako šolo dovolilo. Zarad te dovolitve je bil ogenj v stehi, in 13. t. m. ko se je ta dovolitev naznanila deželnemu šolskemu svetu, odložili so mandat zastopniki deželnega zbora: *Lustkandl, Kopp, Raab* in *Weitlof*, potem zastopniki občinskega sveta: *Hofer, Wiener* in *Walsch*. — Dunajčanje naj pomislijo, da je Dunaj središče države, v kateri ne prebivajo le Nemci, temuč velika večina Nemcev, i da so vsem raznim narodom dolžni hvalo, da je Dunaj to, kar je. Ako bodo Dunajčanje od sebe pahali in sovražili druge narodnosti, trpeli bodo najbolj sami i njih mesto, ker se ga bodo drugi narodi ogibali, kar se uže zdaj godi in kar Dunaj uže zelo čuti. — Dunaj bi se moral prav jako ponašati s tem, da je glava toliko narodnosti, a v svojo škodo dela prav nasprotno, ker ima pa škodo, zato mu po starem in istinitem pregovoru tudi ni treba skrbeti za sramoto, katera mu je v zadnjem času lice zelo umazala.

Na *Dunaji* je v zavodu za tiste, ki so brez stanovanja, vstala 12. t. m. prava rabuka zarad neke

malenkosti. Nek stražnik je bil ranjen z nožem in občinskega slugo so vrgli čez stopnice. Razsajalci so pogasili luči, zažgali slamnice in razbili mize in stole. Poklicani vojaki in ognjegasci so pogasili ogenj. To je tudi lepa reč!

V *Zagrebu* se je zadnjo nedeljo slovesno odprla prva *hrvatska obrtna šola*. Da bi vsepo delala!

Vnanje dežele.

Mej *Urnogoro* in *turškim poslancem* se je zadnje dni vendar sklenola neka določba zarad meje; če je pa s tem uže pravde konec, prav dvomljivo je še.

Angleži se uže ozbiljno pripravljajo za nov *sueški prekop*; troški so proračunjeni na 150 milijonov; prekop bi v petih letih bil izvršen. Potem bi po enem kanalu ladije plule iz Evrope v indiško morje, po drugem pa iz indiškega morja v Evropo.

Na *Turškem* od dne do dne vse bolj propada. Prišlo je uže do tega, da Sultan živi v takem strahu, da nobenemu k sebi ne dá, celo veliki vezir ne sme k njemu; v mošejo se vozi v kočiji, ki je na Dunaji narejena in tako trdna, da je varen proti bombam. Sultana najbolj straši uporni duh vojakov, kateri uže več mesecev niso dobili plačila.

Turški sultan je dovolil Francosom v Rudečem morji v *Tajurabi* naseljevanje in pristanišče za ladije.

Sodnija v Kajiri je vse obsojene degradirala ter jim vzela premoženje, da se s tem poplatijo vojni troški. Arabiji i njegovim pajdašem pa je sodnija dovolila pokojnino, da bodo mogli živeti.

Dopisi.

Z Goriškega 11. decembra.

Veselijem smo čitali v učiteljskih krojih, da je nek vrli učitelj kot odposlanik učiteljskega društva sinje Adrije, g. M. *Anšlovac*, ki je ob enem odbornik slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani, navdušeno pozdravil svoje sokolege pri učiteljskem zborovanji v Ljubljani ter je izrazil nekoje želje primorskih učiteljev. V prvo nam je ugajalo, da žel, da bi izvrstni *»Učiteljski tovariš«* večkrat na mesec izhajal, kajti silno potreba nam je duševne hrane in čast bi bila za vse učitelje, ko bi vsaj jenkrat dospeli do lastnega tednika. Oklenoti se ga moramo vsi, imeti bi ga morali vsi in prav koncem leta bi bila prilika, da se okrepimo in da širimo mej sokolegi ovo prelepo misel.

Res je sicer, da imamo tudi mi lasten svoj učiteljski list, res je, da je *»Šola«* od lista do lista boljša in da sedaj donasa prava lepe sestavke v lepej materinščini — a premalo nam je za vse naše potrebe list, ki le štirikrat na leto izide. List *»Šola«* naj ostane, on naj še nadalje družji primorske učiteljske moči, naj spodbuja in poučuje — a mimo tega je neobhodno potreba, da se naročimo na večji list, ki obravnava večkrat na mesec pedagogične in poučljivo — zabavne stvari.

Delajmo v to in tudi štajerski in slovensko — koroški kolegi naj nam v tem smislu pomorejo, da zadobimo bogat, lep in na vse strani dovršen pedagogični list.

Pri tej priliki naj omenimo, da se nam je sestavek *»Vodnik kot učitelj«*, ki ga je donesla *Šola* 20. oktobra t. l., prav dopadel, samo dva stavka sta nam nekako čuina. Tako piše sestavljatelj: »Prebral sem že mnogo Vodnika se dotikajočin spisov, v koliko mi znano, ni ga še nikdo kot učitelja obravnaval in bralcu predstavil...« Mi smo nasprotnega mnenja, kajti v *»Vodnikovej spomenici«* in v *»Jezičniku«*, leta 1876. str. 1.—47. je marsikaka drobljica o Vodnikovem učiteljevanji in mimo tega je leta 1875. v letopisu c. k. ljubljanske gimnazije po listinah in pismih, shranjenih v arhivu imenovane gimnazije, g. prof. *Pleteršnik* spisal in priobčil daljši in strokovnjaško izdelani sestavek: *»Vodnik učitelj ljubljanske gimnazije«*.

Dalje piše: »Leopold II. je le malo časa vladal. *Franc I. in II. sta bila sgodaj* v vojsko zapletena ter *nista mogla šolstvu v ničem koristiti«*.

Menimo, da je to le eden in isti vladar Franc, ki je vladal 1792. — 1835. in sicer kot Franc II. do 6. avgusta 1806 in potem samo kot cesar avstrijski, imenovan Franc I. do leta 1835. A nič za zlo!

V novejšem času čitamo in slišimo o marsik. učiteljš. društvu, tako sežanskem, koperskem, celjskem i. t. d. — a do denes še nismo prišli do slovenskega učiteljskega društva za *goriški okraj*. Večkrat smo uže to misel sprožili, izjavili jo tudi pri konferencah — a vse zastoj. Bi ne bilo mogoče, da se pričetkom novega leta ova potrebita in nam učiteljem častna misel oživi? Pogovorimo se, oglejmo si pravila drugih sličnih društev in pričnimo z delom; dokler pri besedi, želji sami ostanemo, ne dobomo želenega društva. Pričnimo z majhnim. Nasvetoval bi, da se v to svrhu na kakem primernem kraju za čas božiča prijateljsko snidemo; treba je pričetka in koj je društvo tu, ki bi potem tudi koristilo šoli in *»Šoli«*. Preudarite!

P. T.

Z Ljubljanskega močvirja, 1. decembra.

Ker vem, da je za list *»Edinost«* preobširno celo poročilo o načrtu za prihodnje obdelovanje ljubljanskega močvirja, izdelano po pl. Podhajskem enako *»Novicam«* donasati; osmeljujem si jaz o tem nekoliko spregovoriti, da tudi čitatelji *»Edinosti«* izvedo, kako *»rajska«* prihodnost nas močvirce še čaka.

Tudi tu mej močvirci se radovedno poprašuje, kakošno je vendar tisto delo, katero bode podlaga prevažnemu obdelovanji našega močvirja. Jaz bi uže prej bil rad nekoliko govoril, a čakal sem spretnejšega peresa, da o tej zadevi kako dobro misel zapiše; ker pa se to dosadaj ni zgodilo, načrt pa, kar iz gotovega vira vem, uže je odposlan ministerstvu v potrdilo — dovoljujem si nekoliko besedi o načrtu v ozbiljen preudarek onim, ki imajo nalog skrbeti za blagostan močvirca. Prevažna stvar se mi zdi ta načrt

in poročilo, o katerem so predlagane ogromne svote — o katerih bomo pozneje slišali.

Da občinstvo izve, kakšen je ta načrt, ki stane, kakor je bilo uže od tod o listu *»Edinosti«* brati, do sedaj 16.000 gl. a inženir pl. Podhajski želi še 4.000 gl. zato hočem ob kratkem dobre i slabe lastnosti poročila popisati; tedaj k stvari!

Glavni nalog v prvi vrsti je velike vode (*Hochwässer*) iz močvirske ravnine tako odvajati, da v prihodnje pri obdelovanju močvirja ne bodo nikakoršnih zaprek delale. — V drugej vrsti, kako vrediti odvodne vodotoče in kako bode močvirce smel z zgornjo zemeljsko polo gospodariti.

Da se močvirje povodnji znebi, nasvetuje načrtnik, Cesarski graben poglobiti toliko, da bo v kraju, kder je struga naj ožja, to je pod Malovim gradičem 3 metre globokejši; struga skozi mesto bi se smela pa glede na nevarnost, da bi se na bregu zidane hiše v Ljubljano ne pogreznole — le 1.37 metr. znižati.

Da bi pa mesto v srednjem in malej vodi na suhem ne ostalo, ker bi v tem času po Cesarskem grabnu, za 1.63 metr. globokejšem. vsa voda odtekala, narediti bi bilo treba na iztoku Cesarskega grabna nad Dolenjskim mostom zatvornico, (*Stauschleusse*) katera bi se morala odpirati, kadar bi se Ljubljana, za 1.882 met. napela. Ljubljana skozi mesto vrediti bi bilo tako, da bi se pod iztekoma Malega grabna za 1.87 met., dalje skozi mesto proti Selu pa tako, da bi bila v kraju, kder je sedaj udmatski jez, za cele 3.2 met. globokejša.

Velike vode bi po tem računu za 2.5 metr. bolj globoko tekle. Ker pa spodnja ilovčasta plast v nekaterih krajih močvirske ravnine še pod to črto nižje leži, prepovedati bi bilo v taci krajih požiganje, kajti ko bi se todi mahovita plast (*šota*) popolnoma odpravila, prišel bi ta svet v velikej vodi pod vodo. Kolikor je še sedaj mahovitega površja, smelo bi se samo po dveh tretjinah po navadi gospodariti, to je šoto rezati ter požigati; a na ostali tretjini kmetovati bi bilo tako, da ostane površna mahovita plast popolnoma ohranjena.

Načrtnik živo priporoča pred vsem, najprej Cesarski graben vrediti, in potem še le po dolgem času, ko bi se mestni odbor odločil, kako mestni smrad odpraviti in obrežne oklepe zidati — globila naj bi se še le struga Ljubljane skozi mesto.

Po misli načrtnika bi za prvo zadostovalo Cesarski graben poglobiti, kajti velike vode bi se po tem potu za 1.7 metr. znižale, kar bi za začetek zadosti bilo.

Da bi se pa vse to bolj z lahka t. j. na suhem delalo, nasvetuje, od iztoku Cesarskega grabna proti *»Fužinam«* izstreliti v Ljubljanični strugi jarek, ki bi bil 6 metr. širok, a pod utopljeno novo strugo še 1 met. globokejši.

Zanimiv je navod, kako bi v prihodnje kmetovali, da se blagoslov, izvirajoč iz izvršitve načrta, po vsem močvirju razlije.

Prva skrb naj bo zabraniti, da se šota (mahovita plast) popolnoma ne usuši; kajti pod površjem je treba toliko vlage pridržati, kolikor je rastline za rast potrebujejo, treba je torej dno rovov ne nad 1.5 met. globoko izkopati. Svet, kateri se mahovite plasti ne sme znebiti, mora biti za senošet obdelan.

Če tudi bode moral velik del močvirja z šoto pokrit ostati, mogoče bo vendar tudi tod spodnjo ilovčasto polo k vrhu dobiti, ako se ta svet v ilovico prekopa, kakor poljedelec *»Rimbav«* dela.

Vsa taka dela pregledovati, moral bi na to učen inženir, le ta bi tudi dovoljeval, kod se sme požigati ter šoto rezati.

O namakanji je razloženo, koliko vode ima primeroma ta ali oni studenec, ter koliko sveta bi se s toliko vode moglo napajati.

Slednjé je pristavljeno, koliko bi izvršitev tega načrta stala po dobah, v katerih naj bi se izdelovalo.

I. doba: a) jarek v strugi Ljubljani od iztoka Cesarskega grabna v Ljubljano do Fužin 292.000 gl.; za izkopovanje Cesarskega grabna čuvajsko hišo 4.800 gl. zatvornica 60.600 gl., začasni most 3.100 gl.; Dolenjski most 35.500 gl. Drugi posli 308.000 gl., to skupaj 412.000 gl. — I

Urnava malega grabna	46.000 gl.
» Ježice	197.000 »
Zagradba v Ježici	24.000 »
Odkup škodljivih jezov in popravki	16.000 »
Urnava Borovnišice	32.000 »
Dolinska zapornica in zadnji prag v Gradašci	39.000 »
Urnava Tujnce	5.300 »
» Gornovca	17.000 »
skupej	377.300 gl.

II. doba: Urnava Ljubljane od Malega grabna do iztoka cesarskega grabna 432.000 gl. Vzdigovanje dolinskih zagrad 35.000 » torej skupej 1.703.200 gl.

Inženir pl. Podhajski se s tem okvirja, daneg^a mu, s zvedenskim poročilom ni držal, preskočil g^a je lahkomišlno. Ker bi se preični bregovi Cesar- skega grabna posedli v strugo, zato nasvetuje staro razbrhano zidanje ohraniti, ter 3 metre v globičino spozidati! — Slednjemu mimo gredočemu se čudno zdi, da obrežni zid pod Maletovim gradičem zbog razrušenega taloudnega (se ploščami otrjenega) tlaka tako trdno stoji; — čuditi se je torej izreku, da se mora v globičino kopati, kakor, da ne bi bila to večja nevarnost za posedanje bregov, kakor če se kopa na širjavo.

Ne Cesarski graben, ampak urnavo struge Lju- bljanice skozi mesto treba bi bilo najprej izvršiti; kajti tu nam je skrajna globičina in širjava dana, katerih prekoračiti se nikakor ne more in ne sme.

Videlo bi se tudi, je li račun, na katerega podlagi je delo izvršeno bilo, pravi, ako ne, popraviti bi bilo lahko v Cesarskem grabnu, da ne bi se stavbe uže

tod narejene morale podirati. — Ako pa se začne delati, kakor načrtnik priporoča, v Cesarskem grabnu, bilo bi možno, da se zmotimo — a kam potem?

(Konec prihodnjic.)

IZ PLANINE na Notranjskem 10. decembra.

Vselej, kadar zapuša ta ali oni sedajni, baje nič vredni svet, hvalijo jedni njegovo pošteno dobro srce ter lepe lastnosti in njegova dela, a drugi si pa zopet brusijo zobe ob njegov spomin ter ga obdelujejo od vseh strani rekoč: Prav je, da je izginol s površja, vsaj itak ni bil dosti prida. — Tako nekako se bo godilo i ob konci letošnjemu letu, ker jedni ga bodo hvalili, a drugi pa tudi grajali. Mej njegove čestice moramo gotovo na prvo mesto staviti naše lovce, katerim je bilo to leto izvenredno ugodno. Razven lepega števila zajcev, srn, lisic in druge divjačine posvetil je one dni knez Windischgrätz mrharji — medvedu — tako pod nos, da je sklenol, da na veke ne bo več davil ovac in drugih koristnih živalij tam okoli Javornika. Bil je pa to res prav pravecni mrhar, kajti imel je po »dvakratnem tehtanju« — kakor pravi neki tukajšnji šaljivec — sedem centov in polu s krvjnim zvoncev vred, katerega so — pravi dotičnež — našli v požrešnem njegovem želodcu. Da je bil knez tako bogatega plena vesel, tega mi ni treba praviti, a tudi ne smem trditi, da bi se bil njegov logar g. M. kisló držal, ko je v 7. dan t. m. v Črnej jami čisto belo srno ubil, ker kaj takega se ne dobi vsak dan na muho.

Stari »Pluvius« je pri nas letos zopet tako rado-daren, da nam je zail uže vso lepo dolino in če ne bo v kratkem miru, požene zopet marsikatero družino od tople peči pod — kap.

IZ RIBNIŠKEGA OKRAJA 3. decembra.

Letina je bila pri nas sploh dobra, pridelali smo obilo koruze, krompirja i tudi drugi pridelki niso bili slabi, sadja smo imeli obilo in dosti sadnega mošta napravili. Jesen pa je bila silno deževna. A vendar nas tlačijo hudi davki; prav se nam tudi to ne zdi, da naši mesogledci vsacega prasca, če je ikraft, s petrojem polijo. Prav je, če se prepové ikrafto mesó javno prodajati, a za domačo rabo naj se vsaj prepusti, saj ubogi kmet mora še slabše in bolj nezdrave jedi uživati od ikrafte svinjine. Vsaka stvar ima svojo mero.

V našej občini, Poljanah, smo v letu 1878 nov farovž sezidali in mislimo novo faro ustanoviti, ker imamo 14.000 gl. kapitala naloženega v verskem zalogu. Ker pa zavoljo pomanjkanja duhovnikov ne moremo dobiti duhovnika, zato je farovž prazen. V sled tega smo prosili c. k. deželni šolski svet v Ljubljani, naj nam dovoli učitelja, in res ga nam je dovolil z odklikom od 1. maja 1882 št. 862. Šola se je pričela 1. oktobra t. l. in smo ž njo prav zadovoljni, ker se napredek uže zdaj kaže; še bolj bi pa bili zadovoljni, ako nam bi visoki knez in škof blagovolili poslati duhovnega pastirja.

Kakor je uže skoraj sploh po občinah, da se nekateri ali iz nevednosti, ali iz sovraštva, nevošljivosti in drugih grdih lastnosti ustavljajo vsemu, kar je občini koristno, enako je tudi pri nas. Naši občinarji, to hvalo jim moram dati, skoraj vsi so radovoljno i po svojih močeh delali in plačevali, da smo sezidali farovž, le I. P. iz V. Poljan se je tegotil in nasprotoval, mi pa ga nismo silili in smo postavili brez njega farovž, za kateri smo potrosili nad 7.000 gl.

Zdaj pa, ko smo v farovž napravili šolo, hoče I. P., ki ni nič pripomogel ni za šolo ni za farovž, ampak naše ljudi od dela odvrtačal in ščuval, svoje otroke v šolo pošiljati, kar pa se mu je odbilo; on zahteva celo, da bi učitelj na njegov dom hodil podučavati mu otroke, pa tudi to mu je občinski odbor odbil, ker še vedno ni nenal dražiti ljudstva in kazati sovraštva zoper vse, kar so občinarji s tolikim trudom in požrtvovalnostjo koristnega storili. Mi pravimo: Kdor z nami ne dela, naj z nami tudi ne je.

Domače in razne vesti.

Cesar je podaril 100 goldinarjev za cerkev v Vrhu, v okraju goriškem.

Dopolnitne volitve v tržaški mestni zbor se bodo vršile: v četrtem volilnem razredu volitev enega poslanca 8. januarja 1883 od 9. ure zjutraj, do 2. ure pop. in od 4. do 6. ure pop; v tretjem razredu volitev enega poslanca 11. januarja 1883 od 9. ure zjutraj do 2. popoludne; v drugem razredu volitev enega poslanca 13. januarja od 9. ure predp. do 1. ure popoludne. — Volilcem naše stranke bomo morda v tem obziru kesneje svetovali, za katere kandidate bi po našem menenju bilo boljše glasovati.

SEJA MESTNEGA ZBORA DNE 13. T. M.

Pred vsem prečita g. župan Bazzoni zavalna pisma novo imenovanim uradnikom, inženirjev Ugo Bonasini in Ernesta Dolenc in koncipistov T. Vareton in E. Migliorini. Zbor vzame potem na znanje, da je gosp. J. Costi daroval 3000 gl. srebrne rente v namen, da se obrestni te glavnice porabijo za podeljevanje premij odličnim slikarjem, ki so rojeni v Trstu, all pa tukaj prebivajo uže 3 leta. Tajnik naznani tudi, da je vlada preklicala določbo, po kateri se ni smelo zidati v določnem okrožju trdnjave. Tajnik potem poroča o mestnih posestvih, katero poročilo se izroči juridičnemu in trgovskemu odseku, da izrečeta o stvari svoje menenje. Asesor Loy prečita poročilo upravnistva tovarne za plin gledé uvedanja električne luči, katero sklepa z nasvetom, naj se izvoli odsek petorice, kateremu se pridruži tudi odsek za upravnistvo plinske tovarne s tehničnim ravnateljem tovarne vred; obema odsekom skupaj pa se izroči naloga, da presodita, ali in kako bi se moglo mesto po nekoiko razvetliti z električno lučjo. Dompieri, ki je na čelu opravništva plinske tovarne, nasprotoval je predlogu in rekel, da električna luč nikoli ne prekosi (!) plina, ker je predraga in ne odgovarja vsem potrebam. In-

ženirja Geiringer, Richetti, potem profesor Vierthaler in trgovec Stalitz pobijajo temeljito Dompieri-ja in mu dokažejo, da ima električna luč iz ekonomičnega, zdravstvenega in tehničnega stališča veliko prihodnjost in da mesto Trst ne sme biti pri zadnjih gledé uvedenja te nove luči. Po daljši debati naznani župan, da volitev dotičnega odseka postavi na dnevni red prihodnje metne seje. Zbor sklene potem, da se doda letošnjim dohodkom ustanove Maksimilijanove 200 gl., tako, da se letos na božični praznik razdeli mej tržaške uboge 5 darov po 40 gl., 30 darov po 20 gl., 40 po 10 gl. in 40 po 5 gl. — Nek Friderik Hümmel je zapustil največidel svojega premoženja, okolo 15.000 gl., za podpore najpridnejših vinarjev v Banah blizo Občine. Ker Bane spadajo pod Trst, imelo je starešinstvo naznaniti, da nastopi dedščino; asesor Loy je poročal o tej zadevi in nasvetoval, naj mestno starešinstvo ne sprejme te dedščine, kateri predlog je bil tudi sprejet. (Zdaj pa Banci sami sprejmó dedščino, kar je po našem menenju boljše.) Zbor potem sklene, da odstopi mestno ječo c. k. deželnej sodnji za 5 let proti letnej najemščini 3000 gl. Za zdravila ujetnikom dovoli zbor, razen dovoljenih 100 gl. še 50 gl. Prošnja odbora permanentne obrtnijske razstave, da bi zbor dovolil potreben prostor za zidanje za razstavo potrebne suhote v via Torrente, izroči se delegaciji v namen, da stvar presodi in potem poroči v prihodnji seji. — Mestnim zdravnikom dovoli zbor 100 gl. za nagrado zdravstvenega osebja. — Za podporo Tržačanov, ki leže v zunanjih bolnišnicah, dovoli zbor 1200 gl. — V namen, da se vdeleži tržaška občina na zdravstveni razstavi v Berlinu, dovoli zbor 200 gl. — Za napredovalno šolo trgovskih pomočnikov dovoli zbor 300 gl. — Konečno dovoli zbor 625 gl. podpore za tržaško risarsko in rokodelsko šolo in to za l. četrletje 1883.

Slovenska čitalnica v Trstu razposlala je mej svoje ude ta le poziv: Slavjanska čitaonica pozivlje ovime svu p. n. gospodu članove na glavnu skupščino, koja će se obdržavati dne 31. Decembra 1882 točno u 6. satih poslje podne u društvenim prostorijama (Monte verde) uz sljedeći dnevni red: 1. Izvještaj tajnika ob ovogodišnjemu djelovanju društva. 2. Izvještaj blagajnika. 3. Posebni predlozi, ako prema § 20 na vrijeme prijavljeni. 4. Izbor predsjednika i odbora. 5. Izbor trojice izaslanika za pregledovanje računa za godinu 1883.

Tukajšnji pododbor za »Narodni dom« je poslal te dni v Ljubljano 150 gl.; v kratkem se nadeja poslati enako svoto, konečno pa namerjava napraviti veselico v ta namen. Imena vseh darovalcev se objavijo po dovršenem nabiranju.

Slovenski učitelji iz trž. okolice vložili so pri tuk. magistratu protest proti zlobnemu dopisu v »Cittadinu«, katerega tudi mi uže v večih številkah zavračamo. — Tako je prav, poguma je treba!

Tržaške novosti. Magistrat je zaukazal pod globo 50 gl. vsem mesarjem, da ne smejo prodajati mesa, ako ni bilo poprej pregledano v mesnici samej. To je prav, da ne bodo mesarji več prodajali krepavnine. — Nek mlad skriček, Eduard B. je v nekej pivarni v starem mestu najprej v točarico vrgel vse, kar mu je prišlo pod roko ter mnogo škode napravil, dokler ni prišla policija in ga očitila za »bracelet« ter tako okrašenega odvedla v prosto stanovanje. — V Barkovljah so našli neko ženo, doma blizo Skednja, katere je po morji plavala. Nekateri Barkovljani so jo izvlekli iz morja v popolnej nezavesti ter odpeljali v mestno bolnišnico. Ne ve se, je li bila nesreča, ali sklep samomora. — Dva cigana sta se strela z nekim ključarjem v via Madonina. Ključar je močno udrihal, a cigana sta se branila z goskami in kitaro tako sicer, da je en cigan svoje gosli na drobne koščke razbil ključarju na glavi, a ko sta cigana zavohala policijo, zginola sta kakor kafra.

Policijske. 14. t. m. opoludne stopi policijski stražnik v svoje stanovanje, a kako se začudi, ko zagleda dva mlada tička, ki sta odpirala z vetrni omare, da jih sprazneta. Prestrašena tička hitro tečeta k odprtemu oknu, eden skoči skoz okno na dvor in ubeži, drugega nekega 19 letnega Ivana Pipana iz Komna, kateri je še le pred malo časom bil izpuščen iz kopske visoke šole, pa je še prejel za »campete«. Ako pomislimo, da je stražnikova žena kuhala v nekoliko oddaljenej kuhinji in da je bilo to opoludne in v stanovanji samega stražnika — moramo reči, da taka drznost preseza vse meje. Ujeti tiček se vrne gotovo zopet na visoko šolo v Koper, a njegovega pajdaša še niso našli, pa tudi ne uide. — Prav tisti dan so trije mladi tatje na Korsu ob 4^{1/2}, uri pop. potrgali iz izložbe neke manufakturne prodajalnice 20 lepin rut ter so zginoli vsak na drug kraj. Ukradeno blago so poskrili po potu, na lesnem trgu pa so se zopet sešli k malu potem; a tam jih je uže čakala straža, ki uže pozna svoje tičke in jih je lepo vprežene odgnala na varen kraj. Eden teh je bil uže tudi v Kopru, druga dva pa sta tudi v zlatih bukvah policije. Eden teh obeh se piše Ivan K. in je pristojen v Ljubljano. — 15 letni Karol T. je ukradel v nekej prodajalnici več kosov mjlja; a ko stopi iz prodajalnice, sprejme njega in mjljo prav prijazno policijski stražnik, da mu ni bilo treba več skrbeti za prodajo mjlja. — Policija je zaprla nekega fakina, ker ga je našla, ko je na nekem parniku iz vreč kavo kradel. — Dva znana tatova sta hotela po sili v noči 14. t. m. v hišo št. 2 v via del Ponte, ker pa se je vratar njima ustavljal, začela sta ga na vso moč nabijati, a ko sta najbolj divjala, prideta na vrata 2 stražnika, pa ju povabita na prosto večerjo. — 14. t. m. so sploh imeli tatje smolo, stražniki pa srečo; le en tiček, ki je v nekej mesnici ukradel svilnat dežnik, letal je še 24 ur prost, a denes je uže tudi on v kleti. — Tržaški tatovi so s policijo sploh dobro znani in se dosti ne upirajo; policija pa ima mej njimi samimi svoje paznike, ki ovajajo drug drugega; organizirano je torej

prav dobro in Bog varuj, da ne bi tako bilo. Kadar je kaj posebnega v Trstu, skliče policija vse te tičke v zapor, da je svet pred njimi varen.

Poseben pevski zbor snujejo v Trstu slovenski peki. V ta namen bodo imeli zbor v četrtek 21. t. m. v gostilni »k slovenskej zastavi« na starej cesti. Zanimivo je gotovo, da je v Trstu blizo 600 samo slovenskih pekov, mojstrov in pomagačev in da je to rokodelstvo skoraj izključljivo v rokeh Slovencev, Ker pa peki nimajo časa zvečer, kakor drugi rokodelci, zato snujejo poseben zbor, da se bodo učili o popoludneh; pri koncertih slovenskih društev v Trstu pa bodo sodelovali s pevskim oddelkom delalskega društva. To je lepo in hvalevredno, ker petje navdušuje in blaži srce.

Samomorovec kadeta Marcelli in njegove ljubice Cabilko zadnja volja se ni spolnila. 13. t. m. so pokopali njo posebe; 14. pa njega s popolnim vojaškim spremstvom posebe, tako, da ležita vsak v drugej jami i na drugim pokopališču, ker imajo v Trstu vojaki posebno pokopališče.

Levi in Parenzani, kakor poročajo italijanski listi, dobila sta od italijanske vlade ukaz, naj zapustita zgornjo Italijo ter naj se naselita v južnih krajih.

Narodna čitalnica v Bolci boče imela dne 27. decembra t. l. ob 2. uri popoludne v društveni sobi svoj redni letni občni zbor s tem le dnevnim redom: 1. Pozdrav predsednikov. 2. Poročilo tajnikov. 3. Poročilo knjižničarjevo. 4. Poročilo denarničarjevo. 5. Volitev novega odbora. 6. Določitev članikov za prih. leto. 7. Prodaja časnikov in 8. Razni nasveti p. n. udov. K temu vse p. n. ude uljudno vabi ODBOR.

Nov humorističen list, kakor »Narod« poroča, začne z novim letom izhajati v Ljubljani. Res potreben bi bil dobro uredovan list, v katerem bi vel zdrav, čil humor.

Ponarejalci srebrnih goldinarjev. V Dulah, jako samotnem kraju na Dolenjskem, kder so nekaj kopali bratje Pongraci rudo, izdelovali so se tudi tolarji-goldinarji iz svinca. Šmad in Vovk bila sta mojstra in dolgo je ostalo vse na tihem. A Vovk in Šmad strela sta se, in ker je bi Šmad tepen, ovadil je Vovka, da ponareja denar in žandarji so Vovka uže zaprli. Šmada ne morejo peljati na Zabjek, ker je na smrt bolan, pač pa iščeje žandarji še drugih prijateljev Šmada in Vovka, kateri so ponarejene tolarke-goldinarje izdajali mej svet in kakor se danes čuje zaprli so žandarji vse polno sumljivih kmetov.

Rokodelce odlikovan! V Solnogradu je dobil čokidar Josip Matt o praznovanju 50 letnice svojega rokodelstva od cesarja srebrni križec za zaslug!

Le pavillon create. Pod tem naslovom prišla je na svitlo v Lionu brošura, ki popisuje paviljon hrvatski na tržaški razstavi in jako laskovo piše o hrvatskih razmerah sploh, za Hrvate se je začel zanimati ves svet, kar je dobro znamenje.

Trst in okolica. Od tega našega podlistka, ki je zdaj končan, dalo je opravništvo nekoliško sto iztiskov posebe natisnoli, in okoli Božiča bo knjiga dovršena. Svesti smo si, da nam je prečestiti naš g. M. Skalovič (recte Matija Sila, župnik na Repentaborju) zgodovino Trsta tako mično popisal, da po novej knjigi vsak omikani Slovenec veselo seže. Obsegala boče okoli 9 tist. pol, in stala samo 50 novčičev. — Naročila gredó opravništvu »Edinosti«.

Telegram »Edinosti«

(po sklepu lista.)

Z Dunaja 16. decembra. Nabergoj je interpelliral v današnji seji drž. zbora ministra pravosodja in notranjih zadev, zarad italijanskih ribčev na Adriji in zarad obsodbe ribčev iz Križa.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Železniško. Vlada je nekda popolnoma zavrгла projekt predelske železnice, a ukazala napraviti železniški projekt od Beljaka čez tavrške planine v Solnograd. Ta črta bi gotovo bila najbližja iz Trsta na srednje Nemško in na Česko, pa bi tudi primerno manj stala, ker bi se služila Rudolfov in južne železnice.

Arsenal na Reki. Vogelni kamen velicemu arsenalu, kateri je sklenola napraviti reška družba »Adrijas« v Martinšici, položé uže 26. decembra t. l. Vodstvo tega društva išče v to svrho najboljših tehničnih in administrativnih moči, osobito iz cesarske mornarice. Pri stavljenju arsenala in delu v njem se mora, kolikor le mogoče, ozir jemati na ogersko obrtnijo ter se mu dovoliti vse mogoče olajšave. Za vsa dela v magazinih, delalnicah in ladjetvornici se ima uže poprej skrb imeti, da bo v svojem času vse v redu. — To moramo priznavati, da ogerska vlada za Reko v resnici skrbi; pa ima tudi dosti uzrokov za to: ona hoče na Adriji pridobiti ime in veljavo Madjarom, s tem v kot potisnoli Hrvate in Cizlitaviji v trgovini konkurirati, kar dela uže zdaj z vedno večjim vspehom.

Listnica uredništva: Monsieur Nace Ž a Štorje. Nous avons reçu Votre »Eingesendet« du 5. m. cour, mais nous ne pouvons pas le publier, puisque la langue du journal et des habitants de Storje n'est pas celle du Gothe.

Mnogo dopisov smo morali zopet odložiti za kesneje. Gg. dopisniki naj blagovolé torej potrpeti. Naše gosp. dopisnike pa pri tej priliki prosimo, naj pišejo vedno le bistveno in na kratko; taki dopisi so bolj priljubljeni, vsak jih čita, mej tem ko dolge stvari čitatelji prezirajo. Kedor torej želi, da njegov dopis prej ko prej priobčimo, piše naj bistveno in kratko.

Trgovska listnica: Gosp. J. B. v D. Firma, o kateri nam pišete, je dobra, morete jej poveriti do 1000 gl. brez skrbi. — G. A. Ž. v P. Za kolonijalno blago se lahko obrnete na firmo M. Truden; za olje tudi na firmo G. Albori, obe sti močni in slovanski firmi.

Zahvala.

G. Grahor iz Zagreba je podaril »Delalskemu podpornemu društvu« za prošane umeteljne opeke 5 gl., g. Moretti, podobar, pa dva stebra iz mavca, za kar podpisani vrlim hrvatskim rodoljubom najtopleje zahvalo izreka. ODBOR.

Tržne poročilo.

Kava. — Vsled ugodnih poročil iz Amerike, da je postala tam živahnejša ta kupčija, je tudi tukaj postalo vprašanje po kavi večje in so se cene zboljšale. Prodalo se je zadnje dni 5.000 vreč kave Rio po gl. 36¹/₂, do gl. 50.—, 500 vreč Santos po gl. 46 do gl. 56.—, 450 vreč Java gl. 56 do gl. 59, nadalje male partije Portorico po gl. 82 do gl. 100.— nekoliko sodov Ceylon plant. od gl. 96 do gl. 125.—

Olje — manjša kupčija, cene nespremenjene. Jedilno gl. 40 do gl. 44.—, namizno gl. 50 do gl. 62.—

Sadje. — V prošlem tednu je bil velik promet v tem blagu, cene trdne. Pomeranče in limoni od gl. 3 do 5¹/₂, rožiči pujiški lep gl. 9, datlji gl. 40, fige v vencih gl. 18, Smirnske fige gl. 40 do 60, opaša gl. 21, cvebe navadne gl. 16 do 18, Eleme gl. 23 do 38, sultanina gl. 28 do 43.

Riž — po trdnih nespremenjenih cenah. Italijanski gl. 17 do 23¹/₂, Rangoon gl. 12 do 13¹/₂.

Petrolje. — Še precej močan promet; cene stalne, a jako trdne, še vedno na gl. 10¹/₂.

Domači pridelki. — V fižolu mlahova kupčija. Rudeči gl. 10¹/₂, do 11, bohinec gl. 11¹/₂, do 11³/₄, koks gl. 13, zeleni gl. 11, beli gl. 10¹/₂, mešani gl. 8 do 9. Maslo vedno v dobrem obratu, gl. 82 do 100.

Žito — neznatna kupčija, cene mlahove.

Seno — v vedno boljšem obratu, cene rastejo; dobro seno velja uže gl. 2.20 in čez.

Borsno poročilo.

Malo prometa, kurzi se vsak dan spreminjajo, a za malo, v obče tendenca dobra. Valute trdne.

Dunajska borza

дне 15. decembra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	76 gl. 15 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	76 » 75 »
Zlata renta	94 » 70 »
5% avst. renta	90 » 85 »
Delnice narodne banke	825 » — »
Kreditne delnice	283 » 40 »
London 10 lir sterlin	119 » 15 »
Napoleon	9 » 47 ¹ / ₂ »
C. kr. cekini	5 » 65 »
100 državnih mark	58 » 55 »

Na znanje!

Prihodnji ponedeljek 18. t. m. ob 10. uri predpoludne se bodo v poslopji deželne sodnije (I. nadstropje) prodajale knjige rajnega prot. Ivana Uznika. Mej njimi se nahaja mnogo slovenskih. Cene so zelo nizke.

Natečaj.

Razpisana je služba uradnika »delalskega podpornega društva«. Glede pogojev se je obracati na podpisano predsedništvo, kateremu naj se izročajo tudi eventualne ponudbe.

Viktor Dolenc.

predsednik podp. del. društva.

Zaloga R. Maiti

Via del Tintora 7

ima v zalogi razne baže kave, riža, svežega sadja itd. in prodaja v korist onim gospodinstvom iz okolice ki se previdevajo s tem blagom za cel mesec, tudi v manjših množinah od 5 do 50 kilogramov po najnižih cenah, kakor se plačujejo na debelo. — Izvrstna kakovost in točna poštna postrežba.

Kava 1 Kilogram:

Kuba, Ceylon, Menados, Mokka, Java, Santos, Rio, Jamajka	98	94	82	68	62	58	54	44
--	----	----	----	----	----	----	----	----

Riž 1 Kilogram:

Ostliški I. Ostliški II. Rangoon I. Rangoon II.	26	20	18	16
---	----	----	----	----

Južno sadje

vsake baže po najnižih cenah. 10-10

Primerno darilo za Božič!

The Singer Manufacturing & C.

New-York.

Ako se plati vsak teden samo

eden goldinar

dobi se

Originalni

Singer-jev šivalni stroj,

in to brez povišanja cene.

Poroštvo se daje za pet let, poduk na domu brezplačno

G. NEIDLINGER,
generalni agent

V Trstu, Corso, palača Modello

Šivanke za Singerjeve šivalne stroje komad 3 kr. in tucat 30 kr. (13-2)

Nič več kašlja

(10-8)

Prsni čaj

napravljen po lekarničarju

G. B. Rovis, v Trstu, Corso 47

ozdravi vsak kašelj, še tako trdovraten, kakor to spričujejo mnoga naročila, spričevala in zahvale, ki dohajajo od vseh strani in pa uspehi prvih tuk. zdravnikov.

Ta čaj je sestavljen iz samih rastlin in čisti kri, ima dober okus in velja en zavoj za 8 dni 60 soldov.

Omenjena lekarna izdeluje tudi pite za prestenje života in proti madrenu iz soka neke posebne rastline, katerih uspeh je velik, posebno pri zaprtem truplu, želodčnih boleznih itd. in se lahko uživajo o vsakem času brez obzira na dijeto. Ena škatlja velja 30 soldov.

Plašter in tudi tinktura proti kurjim očesom in debelejši kaži — cena 3 plaštrov za kurja očesa 20 soldov. — Ena steklenica tinkture 40 soldov.

Edina zaloga v Trstu v lekarni Rovis, v Gorici v lekarnah Cristofolotti in Pantoni.

V tej lekarni govori se tudi slovenski.

Melbourne 1881. — I. premija. — Srebrna medalja.

Muzikalne igrave,

katero igrajo 4-200 komadov, z ekspresijo in brez nje, z mandolino, bobnjem, zvonci, kastagnetami, nebeskimi glasovi, harpami i. t. d.

Igralne škatlje,

katero igrajo 2-16 komadov; dalje popotne škrinjice, držala smodk, švajcarske hišice, album-i fotografiji, pisavno orodje, škatlje za rokavice, težala za pisma, posode za cvetlice, etuis za smodke, tobačnice, mizice, steklenice, krožniki za pivo, denarnice, stoli i. t. d., vse z muziko. Vedno najnovejše in najizvrstneše priporoča

J. H. Heller, Bern (Schweiz).

Samo, če se naravnost pri njemu kupi, daje poroštvo pristnosti. Ilustrirani ceniki se dobé franco. (4-2)

100 najlepših muzikalnih igrav v vrednosti 20 000 frankov se bo med kupce od novembra do 30. aprila 1883. za premijo razdelilo.

BROCKHAUS' Kleines Conversations-Lexikon in 2 Bänden. Mit Karten und Abbildungen. 3. Aufl. geb. 15 M. Weihnachtsgeschenk.

Tinctura Chinae & Rhei comp. vulgo

Marija pomagaj želodečne kapljice

katero napravlja

Gabriel Piccoli

lekar »pri angelji« v Ljubljani, Dunajska cesta.

To zdravilo napravljeno iz najboljših zelišč, katerih mnoga rastejo v okolici znane romarske cerkve Matere Božje na Brezji na Gorenskem, ima čudovito moč v sebi.

Omenjeno zdravilo služi v pomoč, ako kdo nima dobrega želodca, ako ima slabo sapo, ako ga napenja, ako se mu peha in ga vije, proti

želodečnemu prehlajenju, zlatenici, ako se komu hoče vzdigati, ako boli koga glava (če to ne izvira iz želodca), proti zgagi, ako se dela komu kamen in nabira sluz, proti želodečnemu krču in zaprtju, ako je želodec pokvarjen z jedjo in pijačo, proti glistam, proti boleznim na vrancih, jetrih in proti zlati žili, in v različnih mrzlicah. Cena 1 steklenice 20 kr.

Francova esenca, ki jo izdeluje **G. Piccoli**, lekar »pri angelji« v Ljubljani, na Dunajski cesti, je narejena iz rož, je pomagala že tisočerm ljudem, kakor je razvidno iz zahvalnih pisem, ki jih izdelovalec doblja. Ta esenca ozdravi bolezn v želodcu in trebuhu, krč, božjast, trebušno in premenjavno mrzlico, zabasanje, hemorojide, zlatenico itd., ki so vse nevarne, če se v pravem času ne ozdravijo. 1 steklenica 10 kr.

Antirrhéumon, pripravil **G. Piccoli**, lekar »pri angelji« v Ljubljani, na Dunajski cesti. Najboljše zdravilo proti prehlajenju, kostobolji, hromoti delavnih čutnic, bolečinam v križi in v prsih, prehladnim bolečinam v glavi in v zobeh. Cena 1 steklenice 40 kr.

Najboljše in najvplivnejše pravo norveško pohumeljevo jetrno olje proti mramorici, rhabitisi, pljučnici, kašlju itd., v steklenicah 4 60 kr., 10 steklenic 5 gl., z železnim jodirjem združeno (posebno vplivno pri malokrvnih in kjer treba čistenje krvi) v steklenicah 4 1 gl., 10 steklenic 8 gl. Vsa naročila gredó v lekarno **Piccoli »pri Angelju«**, Ljubljana, dunajska cesta, velika zaloga najboljših alopaticnih in homeopaticnih zdravil, zdravilstvenih posebnosti, rudniških vod, dišav. (24-11)

Za božične darove priporočam svoj lastni fabrikat

Sumatrabrilijantne prstane

iz pravega 14 karatnega zlata!

od pravih brilijantov nerazločljive. Komad stane 8, 10, 12, 15 do 25 gl. (Debelost prsta naj se naznani s papirjevim odreskom.)

UHANI

iz krasnih Sumatra dijamantov iz

14 karatnega zlata!

najnovejša krojba par: 8, 10, 12, 15 do 25 gl. Moji sumatra-dijamanti so tako krasno brušeni, da se ne razločujejo od pravih dijamantov. Nadalje priporočam te le reči, vse

pravo pozlačene s c. k. cekinskim zlatom!

Od pravega zlata se ne razločijo.

Urne verižice za gospode po	3 gl. 50 kr.
Urne verižice za dame po	5 » — »
Garnitura gumb (knofov) za gospode po	1 » 80 »
Garnitura gumb za dame po	2 » 20 »
Garnitura: (broša in uhani po)	3 » 50 »
Braceleti za dame po	3 » — »

Vse se razpošilja po poštnem povzetju. Če se pa denar naprej pošlje po poštni nakaznici, se blago pošlje brezplačno.

Poroštva je 5 let!

G. W. SCHACK.

Prva razpošiljalnica:

Prag-Weinberge (na Češkem, Böhmen.) 4-3

Nagla in gotova pomoč za želodčne bolezni in njih nastopke.

Ohranitev zdravja

je odvisna zgolj od ohranitve in pospeševanja dobrega prebavljanja, ker tu je glavni pogoj zdravja in telesnega in dušnega dobrega čutenja. Najbolj potrjeno **DOMAGE ZDRAVILO**, prebavljanje vrediti, doseči primerno mešanje krvi, odpraviti pokvarjene i nezdrave krvne dele, to je uže več let sploh znani in priljubljeni

dr. Rosa življenski balzam.

Napravljen iz najboljših, zdravniško najkrepkejših zdravilskih zelišč, potrjen je posebno kakor gotova pomoč pri vseh slabostih prebavljanja, posebno pri preedanju, po klelem dišečim riganju, napevanju, bluvanju, pri bolečinah v telesu in želodcu. Želodčnem krču, prenasabanju želodca z jedmi, zasliženju, krvnem navalu, hemeroidah, ženskih boleznih, boleznih v črevih, hipohondriji in melanholiji (valod slabega prebavljanja); on oživlja vso delatnost prebavljanja, dela zdravo in čisto kri in bojno telo dobiva zopet poprejšno moč in zdravje. Valed te izvrstno moči je postal gotovo in potrjeno ljudsko domače zdravilo ter se sploh razširil.

1 steklenica 50 kr., dvojna steklenica 1 gl.

Na tisoče pohvalnih pisem lahko vsak pregleda. Pošilja se na frankirana pisma proti povzetju zneska na vse strani.

Gospod B. Fragner v Pragi!

Hvalečnosti navdan spoznam za svojo najsvetejšo dolžnost, Vam naznaniti, da se je dr. Rosa-ov življenski balzam, katerega ste mi poslali pri mojem sedem letnej bolezni na čunical in slabem prebavljanju prav posebno dobro obnesel, tako da sem ule popolnoma zdrav. — Uže celo leto nisem mogel opraviti svojega poklica opravljati, 6 mesecov bil sem v dunajski bolnišnici. — pa vse ni nič pomagalo, — samo to brez vse dobro zdravilo me je rešilo mojega hudega in neopravičljivega trpenja. Zato raj sprejmite mojo najkrepkejo zahvalo in prosim mi še 2 steklenici dr. Rosa-ovega zdravilnega balzama poslati.

St. Egid am Neuwald (v nižó Avstr.)

Cajetan Strohmayr l. r.

Prespoštovani Gospod!

S hvaležnim priznavanjem Vam naznanjam, da mi je Vaš dr. Rosa življenski balzam v moji 8 mesecov trajajoči bolezni, to je klanje v levih prsih, ki je bilo združenju s hudim napevanjem in želodčnim krčem, popolnoma pomagal.

Od tistega časa kar rabim to zdravilo, popolnoma sem zdrav in se dobro čutim, kar pri vsaj zdravniškem pomodi nisem mogel doseči. Sprejmite tedaj, blagorodni Gospod, mojo rčno zahvalo, in priporočam to zdravilo vsem onim, ki imajo enake bolezni.

Trněný Oujezd.

Josip Tyrl, sodar.

■ Svarjenje! ■

Da se izogne neljubim napakam, zato prosim vas p. n. gg. naročnika, naj povsodi izrečno dr. Rosov življenski balzam iz lekarni B. Fragner-ja v Pragi zahtevajo, kajti opazil sem, da so naročniki na več krajih dobili neuspešno zmes, ako so zahtevali samo življenski balzam, in ne izrečno dr. Rosovega življenskoga balzama.

Pravi dr. Rosov življenski balzam

dobi se samo v glavnej zalogi izdelavalca B. Fragner-ja, lekarna v Krnemu orlu v Pragi, Eke dr. Spornergasse Nr. 205-3. V Trstu: P. Prendini, G. Foraboschi, Jak. Serravallo in Ed. von Leitensburk, lekarničarji. V Gorici: G. Cristofolotti, lekarničar; G. R. Pantoni, lekarničar; V Ogelji: Damaso d'Elia. V Zagrebu: Sign. Mittelbach, lekarničar. Vse lekarnice in večje trgovine s materialnim blagom v Avstro-Ogerskeji imajo zalogo tega življenskoga balzama.

Tam se tudi dobi:

Pražko domače mazilo

zoper bule, rane in vnetje vsake vrste.

Ako se ženam praa vnajejo, ali strdijo, pri bulah vsake vrste, pri turih, gnojnih tokih, pri črvi v prstu in pri nohtanji, pri zlezah, oteklinah, pri izmaščenju, pri morski (turvi) kosti zoper romatične oteklino in putiko, zoper kronično vnetje v kolanih, rokah, v ledji če si kdo nogo spahne, zoper kurja očesa in potne noge, pri razkopanih rokah, zoper lišaje, zoper oteklino po piku mrčesov, zoper tekoče rane, odprte noge, zoper raka in vneto kožo ni boljšega zdravila, ko to mazilo.

Zaprte bule in oteklino se hitro ozdravijo; ker pa ven teče, potegne mazilo v kratkem vsa gnojica na-se, in rano ozdravi. — To mazilo je zato tako dobro, ker hitro pomaga in ker se po njem rana prej ne zaceji dokler ni vsa bolna gnojica ven potegnena. Tudi zabrani rasi divjega mesa in obvaruje pred anetom (črnim prisadom); tudi bolečino to hladilno mazilo pospeši. — Odprte in tekoče rane se morajo z mlačno vodo umiti potem še le se mazilo nanje prilepi. 15-12

Škatljice se dobode po 25 in 35 kr.

Balzam za uho.

Skušeno in po mnogih poskusih kot najzanesljivejše sredstvo znano, odstrani naglušnost in po njem se dobi tudi popolno uho zgubljeni sluh. 1 steklenica 1 gl. a. v.